

KIIVALDIK

Auguste Rodin

Mõtleja.

Juhtide osa.

Uus karskuseksamite määrustik.

See määrustik saadetakse trükituna ligemal ajal kõikidele organisatsioonidele kätte.

Kuna senine karskuseksamite määrustik pole enam otstarbekohane, siis töötab, E. Karskusliidu ülesandel, uue määrustiku välja mag. A. Elango, milline karskuseksameid korraldavate liitude, E. Karskusliidu ja E. Noorsoo Karskusliidu poolt, kinnitamine on leidnud. Uue määrustiku järele hakatakse eksamineerima päale 1. jaan. 1929. a. Ses määrustikus on noorema ja keskmise astme eksaminõudmised ette nähtud järgmistena:

Noorem aste

- 1) J. Elango „Meie õnne vaenlane“ või M. Helenius-Seppälä „Karskusasja algmed“.
- 2) Läbi lugeda:
a) Aegade hääl, b) J. Järv „Mehised mehed“ c) Kl. U. Suomela „Alkohol ja sportvõime.“

Keskmine aste

- 1) Kõik eelmine.
- 2) Dr. R. Tamm „Inimene ja alkohol“ („Tulev Eesti“ I. ja II a. k. eriraamatuna ilmumas päälkirja all „Alkoholi bioloogiline toime“)
- 3) R. Hansson „Suurem kurja juur“.
- 4) Dr. J. Vilms j. t. „Meie karskustöö programm ja taktika“.
- 5) M. J. Eisen „Karskusliikumise ajalugu“ (üldjoontes).
Läbi lugeda:
a) „Tubak ja tema kahju,“ b) Prof. P. Põld „Eesti riigi tulevik ja karskus“ c) A. Elango „Noorsookarskustöö Eestis.“

„Kevadik“ peab ise enese ära tasuma!

Noorsoo Karskusliidu seeaastane riiklik toetus on kokku kuivand 950 krooni päale. Endistest aastatest on suured võlad tasuda. Scrnases olukorras ei saa liit „Kevadikule“ juurdemaksuiks kuulutada sentigi. Praegu on aga seisukord järgmine: iga „Kev.“ number läheb maksma (trükk, paber, klišeed, honorarid, postikulu) umb. 250 kr., 6-numbriine aastakäik järelikult 1500 kr. Kindel levik on umb. 2000 eks. Arvestades aastakäigu hinnaks (ilma levitamisprotsentideta) keskmiselt 40 senti, annab see kõigest 800 krooni! Mis teha?! Kas seisma jätta? Hinda tõsta?

Ei! Ei ühte, ega teist! „Kevadik“ on praegu peaaegu ainukene regulaarselt ilmuv noorsoo oma ajakiri ja seisma ei äta me teda n. iski hinna eest! Ainukene mis me teeme: me tõstame tellijate arvu kahekordseks! On's siis hää tahtmise juures nii raske igal „Kevadiku“ praegusel sõbral üks uus tellija juurde tuua?

„Kevadiku“ noored sõbrad! Ajakirja tellimine järgmise aastakäigu (1928/9

Võistluskirjutised noorsoole.

Käesolevaga kuulutab E. Noorsoo Karskusliit välja võistluskirjutised noorsoole järgmistele teemidele.

1. Ühe noorsooorganisatsiooni ajalugu ¹⁾.
2. Karskusmõte eesti ilukirjanduses. (Näit., E. Vilde „Prohvet Maltšvetis“ A. Jakobsoni „Vaeste-pafuste alevis“ O. Lutsu „Õpilane Valteris“)

1. Nendele teemidele kirjutajate vanadus ei tohi olla 15. I. 29 a. mitte üle 20 aasta.
2. Autasuks annab E. N. Karskusliit paremate tööde autoritele, nii esimese kui ka teise teemile kirjutajatele, I — 30 kr., II — 20 kr., III — 10 kr.,

Päale nende kindlate auhindade võidakse määrata järgmiste paremate tööde autoritele hindajate äranägemisel ergutusauhinnaks kiituskirjad ja karskuskirjandust. Auhinnad antakse välja kirjanduse näol auhinnasaaja valikul.

3. E. N. Karskusliidul on õigus paremaid töid oma väljaannetes avaldada, nende eest autoritele tasu määrates hariliku korra järele. Kõik võistluskirjutiste käsikirjad jäävad liidu arkiivi, kus nad alal hoitakse.

4. Võistluskirjutised tulevad mõne märksõna all E. N. Karskusliidu juhatusele (Tartu, postk. 86) saata hiljemalt 15. jaanuariks 1929. a. Kinnises ümbrikus tuleb juurde lisada sama märgusõna all autori nimi, sündimisaeg, aadress, organisatsiooni nimi, kui autor sarnasesse kuulub, kool ja klass, kui autor õpilane.

Ümbrik avatakse päale töö hindamist. Auhinnata jäänd tööde ümbrikke üldse ei avata.

5. Kirjutet töid hindavad hrad A. Anni, A. Elango, E. Kubjas.

1) Järgmises n-ris tuuakse selle teemi käsitlemiseks ligemaid juhtnõore.

õppeaasta) päale on avatud ja tellimistehti võib igaiuks saada.

Ühtlasi kuulutatakse käesolevaga välja „Kevadiku“ tellimiste kogumise võistlus. Kes 1. detsembriks 1928. mureteavad, kõige enam tellimisi, saavad preemiaks: esimene Fr. W. Foersteri teose „Elujuht“ ja „Noorusjõud“ I, II ja III. ja teine — „Noorusjõud I, II, III. Päale selle saab igaiuks, kes samaks ajaks mureteab vähemalt 30 tellimist — Fr. W. Foersteri teose „Elujuht“, vähemalt 20 tellimist — R. Kojose t. „Õnn“, vähemalt 10 tellimist — J. Järve t. „Mehised mehed“, vähemalt 5 tellimist — J. Elango t. „Aegade hääl“. Arvestatakse ainult aastatellimised, mille eest raha liidule ära makstud. Ka 1926/7 ja 1927/8 aastakäikude tellimised, mis vastu võetud päale 1. juuni s. a. võetakse arvesse. Tellimised võib esitada järk-järgult. Preemiad saadetakse välja 2. detsembril. Võistlusest osavõtjatele % % rahas ei anta.

Organisatsioonid, kes tellivad „Kev.“ igale oma liikmele, saavad edaspidi hinnaalandust 20%, kes tellivad vähemalt 10 eks. — 10%.

Kaanepilt: Auguste Rodin — Mõtletja.

OLYMPIA

REVADIK

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 1.

VI aastakäik.

1928/29.

Tänapäeva moraal.

Me tänapäevamoraal on raha ja jõukuse kultuuri kaudu täiesti rikutud. Ta kaldub argtust hüveks, räuskamist targaks diplomaatiakunstiks ja jõu ning raha kurjastitarvitamist hääks kõlbliseks korraks pidama. Need seevastu, kes tõsiselt ja ausalt püüavad endi tõelist sotsiaalset ja eetilist kohustust täita, talutab ta kui korrarikkujad kõlblusetud revolutsionäärid jämeda kuriteo pärast tuliriidale.

August Forel.

*

*

*

ALEKSANDER KÜNG.

oored sõbrad!

Teile, kes Te seisate elu ristteel, hinnates tuhandeid teid ja radu, Teile, kes Te tahate valida neist omale sobivamat, on need read.

On kaks põhiteed, viivat diametraalselt vastupidistesse suunadesse. Üks tee — ette tallatud miljonite poolt, pühitsetud perekonnatraditsiooni ja seltskonna õnniteluga, teine tee — rohtuma kippuv, üksikute võitlejate, Scylla ja Charybise vahelt viiv tee.

Viib üks tee tavalikult materjaalsele hääolemisele, hinge kulul ning alaliste kompromisside arvel enda südame-tunnistusega, täite sõimede juurde; viib

teine tee, Giordano Bruno, Pascali, Tolstoi, Rollandi ja suurte sotsiaalsete reformaatorite ning nende tuntud ning tundmatuks jäänd vaimukaimude tee, Inimeseks saamiselle.

On viimne tee kahekordse võitluse tee; võitluse pöördud sisse ning välja-poolle, võitluse oma ihade leegioniga ning võitluse sotsiaalse ülekohtu, rumaluse, mõttetu traditsiooni vastu.

On viimne tee ühtlasi hädaohtude tee: ei üksi keskajal põletet iseseisvalt mõtlejaid, enda veendumusele truuks jääjaid. On raffineeritumaid piine meie ajal neile, kuigi teame, et hiljem ajalugu nende nimed kuldseesse raamatusse kannab.

Kumb tee valida?

Usun, ning kogu maa edumeelne intelligents usub, et Teid on juba haarand kaasa mingi õilne aade, et Teie olete tundnud juba laugeil õnnestavaid vaimustuspisaraid, et Teie valite viimse, heeroste tee, Teie tahate saada kõigepäält õilsateks inimesteks, tahavad ühed Teist rikastada kultuurisalvesid oma jõudu mööda, tahavad teised kirjutada oma nime vabaduse eest, ülekohtu vastu võitlevate nimestiku lehekülgedelle.

Eks ole nii?

Ent asudes sellaselle teele, oma kilbile kirjutades suure deviisi „kõik, või mitte midagi“, ärge viivitage, pühendage kogu oma jõud ning nooruse ener-

gia enesekasvatusele, reformige oma elu, et kujuneks teist tugev ning võimas isik, kes suudab kanda oma õlgadelle võetud raske koorma, kes suudab väärine olla suurtele eeskujudelle.

Pidage meeles, kui Teie vaade pole ju noorena sihitud mägede tippu, siis jääb ta alatiseks aralt ekslema maapinnale; kui Teie pole noorena hoidund allaviivaist harjumusist (näit. alkoholismist), siis neist vabanemine hiljem raske ning mõnelgi võimatu.

Suur ülesanne kutsub, olge valvsad, et endi süü läbi Teie suured unistused ei puruneks; et Teie jõupingutused tühja ei variseks.

Percy Bysshe Shelley.

„Kevadikule“ kirjutand Ants Oras. B. Lit.

õik tunnevad Byroni nime, kes pisutki tegelend Lääne-Euroopakirjandusega. Temast on üldiselt mulje, et ta on oma aja inglise kirjanduse suurim vaim, ja võib leida saksa või vene kirjandusloolisi ülevaateteoseid, mis tema kaasae glasile peaaegu ei annagi ruumi, kuna Byronile omistetakse mitugi lehekülge. Aga kuigi Byroni melodramaatilise saatus annab pääliskaudsemaile efektiivsijaile häid võimalusi hiilgamiseks lihtmeelsema publiku ees, ja kuigi temale pühendatud päätükid on tavaliselt superlatiive täis ei ole ta seisukoht inglaste eneste arvates kaugegtki domineeriv. Temal on sõpru ja ka vastaseid kaasaeglaste seas, kes on temale võrdsed, kui nad ei ulatu temast kõrgemale.

Kahjuks on luule asi, mis ei anna hästi tõlkida teistesse keeltesse. Tõlkimine tähendab harilikult suurel määral uuestiloomist, ja taaslooja isikust olneb, kas luule üldse enam tundub luulena. Nii siis võivad esmajärgulise väärtusega poeedid jääda muule maailmale täiesti tundmatuiks, kuigi neil omal maal võib-olla on terve rida mälestussambaid — nähtavaid ja nägematuid. Nii tundub olevat lugu Byroni suure sõbra Shelleyga, kelle elu ja töö on survund jäädavalt tema maa vaimuelu mälestustahvleisse.

Percy Bysshe Shelley nimi on Inglismaal sümboliks. „Cor cordium“ on ta hauaplaadi päälkirjaks, ning humaansuse ühe innukama ja innustavama esivõitlejana mäletavad teda ka need, kel puudub luule jaoks peenem kõrv ja meel. Kuid päämiselt on ta siiski üks maailma suurimaid ja laulvamaid poeete, kuigi selles mehes enam kui teiste enamikus inimene ja luuletaja olid üks.

Shelley kuulus inglise väiksemasse maaaristokraatiasse, kuid ta nooriga vaimustus hoopis teistsuguseist ideaalst kui aristokraatia omast. Ta sündis ajal, mil maailma meeled olid ärevil prantsuse revolutsiooni pärast, ja tema kätte sattus varakult raamatuid, mis olid kaasa mõjund selle revolutsiooni tekkimiseks. Prantsuse ratsionalistide — entsüklopedistide vaim hakkas talle vara külge, kuigi see segunes hoopis teistsuguste, vägagi ebaratsionalistlikude sugemetega.

Ebausk ei kuulund prantsuse entsüklopedistide kavasse. Kuid Shelley ülinormaalselt sensitivne vaim, mis noores-eas rohkel määral toitust noist süngeist rõöv- ja saladusrömaanest, mida nii üliküllaldaselt tootis kaheksateistkümnenda sajandi lõppaastakümnete inglise kirjandus, oskas endale maailma vaevalt teisiti kujutella kui nähtavate kõrval ka nägematute võimude elu- ja võitlusalana, milles üliloomuliku taba-

mine ei ole täiesti võimatu, küll ei uskund ta vulguselle nii armsaid viiras-tusi ega tonte nende sõnade tavalises mõttes. Kuid ta kujutles maailma osalt Plato eeskujul peaaegu tõeliselt täis-olevat neid vaime, mida harilikumalt kirjeldetakse abstraktnimisõnadena, tule-tades neid üksikisikute psüükes tähele-pand omadusist. Shelleye olid need abstraktsioonid saand nii lähedaseiks ja omaseiks, et ta tundis nende olemasolu peaaegu füüsiliselt. Ta kirjeldab ühes luuletuses, kuidas ta lapsena mööda metsakünkaid ja üksildasi süngeid ehi-tisi otsind intellektuaalse ilu vaimu, täitudes ärevuse ja igatsusega, kuidas ta elu kulund püüdes selle ideaali poole, kuni see talle järsku ilmutund loodu-ses — kuid siis niisuguse võimsusega, et ta karjatand ekstaasis. Ei ole vale väita, et Shelley sellest ajast pääle pole loobund ühenduse pidamisest selle pool-müüdilise vaimuga, kelle kajastusi tundu-b igan pool ta värssides.

Nagu vanaaegseile kreeklasile, eriti Platole, olid Shelleye lahutamatud ilu, tõe ja häädus. Tema estetism oli moraalse entusiasti estetism, tema ideaalne iluriik oli vabaduse, õilsuse ja armastuse riik. See oli kahtlemata riik, mis rippus kaugel pilvede taga, aga neid pilvi ja seda riiki on ta kirjeldand värvides, mis vikerkaarelisemad tõelisist nägemusist. Ei julgeks teda nimetada tegelikuks politikuks — aga seda, mida peaksid taotlema tegelikud politikud, ei ole vist keegi uemal ajal kutsund esile nii maagilise käega kui Shelley.

Inglismaa on tasakaalsete iseloo-mude maa. Shelley, kes oli ise nagu see herk mimoos, millele ta pühendand ühe oma kaunima luuletuse, ei osand olla tasakaalne ega sobind seega Inglis-maale. Kõigist ta teoseist käib läbi ekstaas — ja melankoolia säääl, kus ekstaas raugend. Ta oli olemuselt läbi ja läbi lüürik, kuid ta lüürika oli suure-joonelisimat laadi. See ei peatund viha-avalduste eest säääl, kus viha näis õigus-tet, ning oma veendumusi väljendas Shelley hooga, mis heidutas ja ärritas neid, kellele tundus vastumeelne või kardetav nende radikaalsus. Nii siis Shelley otsiski eneselle mujalt paika — Šveitsist ja Itaaliast. Shelley polnud sündind inglise mõõduka looduse jaoks;

teda tõmbasid mäed, taevas, mis oli tõesti sinine, päike, mis põletas. Pää-vade kaupa võis ta Itaalias lamada kõrvetavas palavuses paadi põhjas, mõlgutelles mõtteid. Teda ei veedel-nud ilu, mis oli poolik, kuid Caracalla termide kaarvõlvidel keset kevadoite puhkemist oli tal hää arendada oma „Vabastet Prometheus“ vahelduvaid rütme. Kauged väljavaated avatlesid teda, ja üle kõige veetlesid teda meri ja taevas. Pilvedest on ta kirjutand oma kiireimini liikuvad luuletused, iäanetuulele, mis temale oli vabaduse ja sigivuse sümboliks, oma tugevamad tertsiinid. Aga täiesti vabana tundis ta end ainult siis, kui võis paisata ühte luuletusse päikese, kuu, tähed, kõik inimeste ja jumalate tunded, Olümpose, Demogorgoni, Prometheus ja kogu universumi vaimud. Ta oli täieline utopist, kelle fantaasial polnud piiri, kuid ta sõnaline muusika oli kõige avaramate vaimuuidete vääriline. Shel-ley'd on raske endale kujutella rea-listina — tema alaks on siniseist kõige sinisem, see on, kõige eluvõõram, tae-vana kauge romantika.

Ta on kirjutand poemi „Alastor“, mis on suurel määral autobiograafiline. See on luuletus noormehest, kes mööda idamaa kõrbi ja varemeid otsib teda kaua piinand mõistatuste seletust; ta käib mööda, maaaluseid koopaid vää-veljärvedeni välja, kuulab ööpimeduses vaikuse helisid, sõbrutseb laantes mets-kitsedega, kes võtavad ta kätelt toitu, uurib kooljamajade õuduses surma vaimu, lootes leida lahendust olemasolu küsimusile. Kord aga tutvub ta kehas-tund luga: tütarlapsesga, kes ilmub talle üksikus orus enne aovalget, vide-val ajal, kuid kes järsku kaob ta käte alt. Kogu ta elu muutub selle näge-muse tagaotsimiseks. Ta ei leia teda, vaid sureb Kaukaasia mägestikukiltmaal, kuristiku veerel, keset närbutvat loodust, netkel, mil kuu peitub pilvede taha. Nagu ta elas, nii ta sureb samas taktis kõiksusega. Shelley ise tundis, et oli paratamatult seot looduse eluga, ja soovis surra mere kohina saatel — mis, nagu teame, saigi temale osaks. Merel uita, Plato või John Yeatsi teosed taskus, oli tema lemmiktegevusiks — kuigi ta ei osand ujuda, vaid oleks vajund põhja nagu kivi. Nagu „Alastori“ noormees

otsis ta midagi, mis ei olnud talle võimalik endalegi täiesti selge, kuid mis oli täiuslikum kõigest maisest. Nagu „Alastori“ noormehel oli see ideaal ilu, tõe ja häduse ühendus.

Shelley väidab, ta ei olevat iialgi teadlikult häda teind ühelegi elusolendile. „Ohk, meri, maa mu armastet vennad“, hõigatab ta. Ta oli tõesti lahtise, mitmeti lapsetaolise hingega, veel täiskasvanuna pani ta Londonis Serpentine'i jõel paberilaevakesi ujuma, tarvitades seks isegi rahapabereid, kui polnud käepärast muud. Elus ei osand ta läbi lüüa — õigemini, ta poleks seda iial soovind: tema põhipüüuks oli „liblika iha taevatahe järele, igatsus millegi järgi, mis kauge murede valdkonnast“. Ei tea, kas teostus olekski teda rahuldand. Ta tahtis olla nagu läänetuul, kes mühab viljastavalt, kuid ei peatu. Miski lõplik poleks tundund talle küllaldane.

See ebapraktilisus tõi talle pettumusi: teda kiusati keskkoolis taga, ta pidi lahkuma ülikoolist, talt võeti õigus kasvatada oma last, ta sattus jumalavallatu, pahelise inimese kuulsusse. See ei teind talle muret. Ta kirjutas värsse edasi ja vaatles loodust, sõudes ühes Byroniga Šveitsi järvedel, kuhu ühel tormilisel ööl oleks peaaegu uppund. Tema kummalises läheduses avardus Byroni vaim, ja mägede suurust hakkas

tunduma „Manfredis“ ja „Kainis“, Shelley naabruses, isegi Byron muutus tõeliseks filosoofiks.

Noorena katkeski see elu. Enne kolmekümnendat eluaastat hukkus Shelley Itaalias ülesõidul Livorno lahest ühes kellegi sõbraga. Mitu päeva ootasid neid ta enda ja ta sõbra naine kuni leiti kaldalle uhut laibad. Shelley oli taskus luuletuskogu. Mõlemad põleteti Byroni ja hää seltsimehe Trevclyani poolt tuliriidal, mil hävines kõik päale Shelley südame, mis jäi terveks. „Cor cordium“ puhkab nüüd Rooma protestandi surnuaial. Haud on lihtne, mitte väga kaugel säält, kuhu on maet John Yeats, kellele Shelley kirjutas eelegia „Adonais“. Mõlemad kuuluvad ühes Byroniga sellesse noorelt surnud surematute rühma, millele tulid varsti Venemaalt lisaks Puškin ja Lermontov. Nende kohal sirutund tumedat küpressid, nende ümber laulavad tsikaadid, kõige kuumemalgi suvel õitseb oleander, efeu põimub üle haudade. „Cor cordium“ — mimoos, herk hing, panteist ja maailma õilistaja — sarnased on mälestused, mis ta luuletuste kaudu jäävad kauaks püsima kerge-meelsete prantslaste karrikatuuridest hoolimata. „Ariel“ mängleb igipüsivalt inglise kirjanduses ja maailma teadvuses edasi.

August Forel 80 aastane.

1. sept. 1848. sündind August Forel pühitses kuu aega tagasi enda 80. sünnipäeva. F. on kahtlemata üks Euroopa karskusliikumise huvitavamaid ja silmapaistvamaid juhte, kes rahvusvahelistel kongressidel ja teistes tähtsamates ettevõtetes aastakümnete jooksul etendand mõduandvat osa.

F. kasvas Šveitsi talupidaja pojana ning sai ajakohase hariduse. Oma koolist ei ole ta mitte just vaimustet. „Kool ei aitand mu otsustusvõime kasvatamisele mitte kaasa; ainult mälu arendav õpetamisviis piirdus üksnes usuga õpetaja autoriteedisse...“, kirjutab ta. Ta noorpõlve eriliseks huviesemeks olid sipelgad, mille kohta ta juba 25 a. avaldas põhjapaneva uurimuse (praegu siiski juba vananend). 31 aastasena valiti ta Zürichis ülik. vaimuhaiguste professoriks ning Burghölzli vaimuhaigete varjupaiga juhatajaks. Forel oli üks esimesist, kes võttis tarvitusele hüpnootsi ravitsusabinõuna, mis talle palju vastaseid tõi. Nii

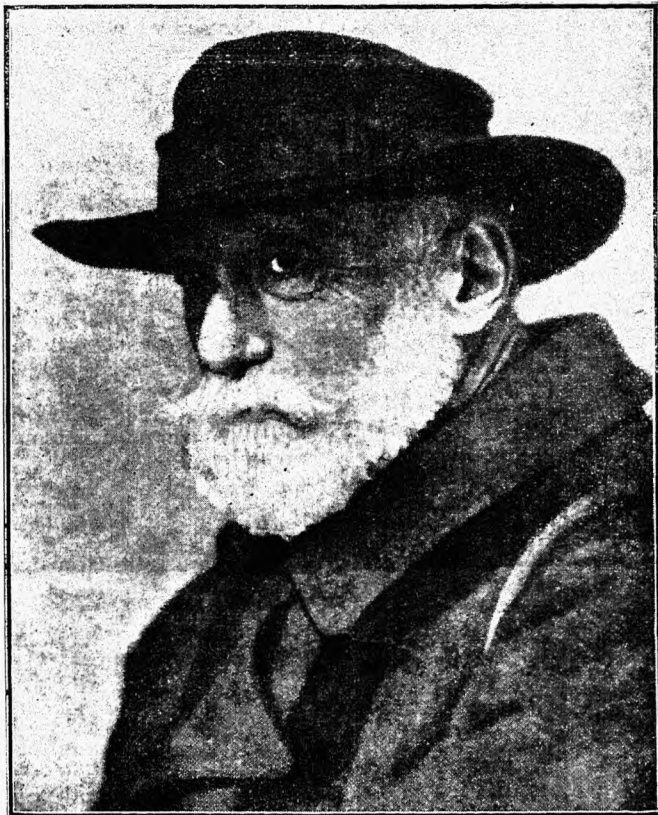
pilgati teda näit. Zürichis: „Burghölzlis on palju nõdrameelseid, kuid kõige hullem on küll nende juhataja!“

Kuid Foreli tegevus ei piirdund kaugegtki ainult ta erialaga. Omades kolmes teaduskonnas doktori kraadi (Dr. med., phil. et jur.) on ta avaldand rea teoseid mitmesugustelt aladelt. Eriti palju kuulsust on talle toond ta „Seksualküsimus“ (Eestiski osaliste tõlgete kaudu tuttav), kus ta esineb reformaatorina sellelgi alal. Kirjutades veel militarismist, sotsiaalküsimusist, vaimuhaigustest, naisliikumisest, esperantost, karskusliikumisest jne. on ta kõigil neil aladel võidelnud endise aja iganend päranduse vastu, nõudes kõige mitmekülgsemat ja põhjalikumat elureformi — asjaolu, mis ta teeb liigidaseks ja huvitavaks samasuunalistele noortele.

Enda karskeks saamisest jutustab Forel järgmist: Burghölzli varjupaigas oli arstlismisel ka alkohoolikuid, kuid varjupaigast

lahkudes hakkas osa neist uuesti jooma. Mõned neist pöördusid kingsepp Jakob Boschardi poole, kes nad lõplikult terveks arstis. „See oli otse häbistav: kingsepp ravitses joodikuid ja riigi palgatud professor ei suutnud seda teha“ — kirjutab F. ise. — „Kord küsisin temalt, kuidas ta saavutab

tõnen hindab ta tegevust sel alal järgmiselt: „1886. a. alates on F. olnud silmapaistvamaid karskusemehi, olgu küsimus kas teadusmeestest või praktilistest töötajajärgist. Ta on käind pea kõigis Euroopa mais ja Ameerikaski karskuskõnesid pidamas.... Rahvusvaheliste k—kongresside korraldamisel on

August Forel.

need üllatavad tagajärjed, ning sain vastuseks: „See tuleb sellest, et mina olen karske, Teie mitte.“ See mõjus Forel’ile nii, et ta kingseppale kätt andes töötas täiskarskeks jääda — ja nii oligi. Sest saadik hakkab F. karskusliikumises juhtivat osa etendama, eriti võideldes joomakommete vastu. Karskusliik. ajaloo-kirjutaja V. Hy-

Forel’il suuremad teened, kui kellelgi muul.“

Hoolimata suurest töökoormast elab F. veel praegugi üsna kõbusana. Pääaju osalrabaduse tagajärjel on ta parem käsi halvatud, kuid selle aset fäidab pahem. Viimasega kirjutab ta alles mõni aasta tagasi Eesti Karskusliidule: „Elagu Ameerika keeluseadus“.

Jutt Aleksander Suurest.

L. N. TOLSTOI.

hel enda sõjakäigul tuli Aleksander Suur kummalsele maale, kus kõik oli õites ja täis rõõmu elust. Elanikud võtsid ta pidulikult vastu ja töid talle soolaleivaks kuldsele laual kullast leiba ja kullast õunu.

„Süüakse’s teie pool kuldä?“ küsis hämmastund vallutaja.

„Ei,“ vastasid saadikud, „aga kas siis

1) 28. aug. s. a. pühitseti Leo Tolstoi sajandat sünnipäeva. Avaldasime sel puhul „Kev.“ läind aastak. viimases n-ris pikema kirjutise tema elust ja tööst. Siinkohal toome ühe ta väiksemaid jutukesi, mis eriti „Kev.“ nooremaile lugejaille huvi võiks pakkuda.

sinu maal leivast puudu on, et sa seda nii kaugelle oled tulnud otsima?"

See vastus meeldis Aleksandrile ja ta tahtis näha selle rahva elu.

Ühel päeval istus ta selle maa kuninga juures ja nägi, kuidas kaks riidlejat tulid selle juurde õigust otsima.

"Kuningas", algas üks neist, "mina ostsin sellelt mehelt tüki heinamaad. Ma tahtsin endale maja ehitada, hakkasin maad kaevama ja leidsin peidetud varanduse. Palju kulda, hõbedat ja kalliskive. Ma ütlesin temale: „Varandus kuulub sulle. Võta ta omale. Ma ostsin sult paljalt maa aga mitte varanduse. Kas mul pole õigus, suur kuningas? Käse tal leitud varandus vastu võtta."

Siis algas teine:

"Õiglane kuningas! Ka mina kardan võõra omandust võtta. Ma olen heinamaa ühes kõigega, mis sääl leidub, müünd. Varandus kuulub temale. Käse see tal endale pidada."

Kuningas mõtles järele ning küsis siis esimeselt:

"On sul mõni poeg?"

"Jumala armust on, kuningas."

"On sul tütar?" küsis kuningas teiselt.

"Jumal on vääriseks arvand ühte mulle anda", vastas ta.

"Siis küsige endi lastelt, kas nad tahaksid abielluda ja andke leid neile kaasavaraks. Juhul, kui nad seda ei taha", pöördus ta leidja poole, "kaeva see varandus tagasi maa sisse ja ehitä oma maja sinna pääle".

Mõlemad lahkusid rahuldetuina ja õnnelikena.

Aleksander oli üllatet ja hüüdis: Miline tore maa!"

"Kas ma pole õieti kohut mõistnud?" küsis kuningas. "Kuidas oleks teie pool talitet?"

"Meie pool", vastas Aleksander, oleks mõlemad minema kihutet ja leid konfiskeeritud."

Kuningas tõstis silmad taeva poole: "Vägev Jumal! kas teie maal siis päikest ei paista?"

"Paistab küll".

"Ja vihma sajab ka?"

"Sajab".

"Siis peaksid teil ju loomad elama, kellele see päike paistab ja vihm sajab, sest sarnased pafused ja ülekohtused inimesed poleks tõesti mitte taeva õnnistuse väärt."

Ja Aleksandril hakkas häbi . . .

Karskustegelase märkmeid Rootsi matkalt.

„Kevadikule“ kirjutand E. Kubjas.

Länavu suvel oli nende ridade kirjutajal võimalus rootsi karskusliikumisega kokku puutada ja sellega lähemalt tutvuda. Kat-sun siin esitada mõnina-gaid olulisemaid üldjooni sellest.

Karskustegelast huvitab muidugi kõigepäält maa karskuseisukord. Juu-akse Rootsis umbes sama palju kui meilgi, s. o. vähe üle 3 liitri elaniku kohta puhtas alkoholis arvatud. Joob-nud olekut aga esineb Rootsis palju vähem kui meil. See oleneb säälsesest alkoholimüügi süsteemist (n. n. Bratti süsteem). Selle järele võib iga täis-ealine isik saada omale raamatu, millega saab osta iga kuu 4 liitrit viina. Joo-mise eest karistatuil võetakse raamat ära, kas ajutiselt või päriselt. Avalik-kudes joogikohtades müüakse alkohol. jookke ainult ühes toiduga ja mitte purjus isikuile ning ainult piiratud määral. Nägin Stokholmi tänaval juhtumist, kus

politseinik ei lasknud mehel, kes vähe nokastand olekus oli, joogikohta sisse astuda. Bratti süsteemist ollakse aga pettund, sest joomise tunduvamat vä-henemist ei ole sellega saavutat, küll on tal hulk halbu külgi olemas.

Karskusliikumine on Rootsis märksa tugevam kui meie oma, välja arvatud küll karskusliikumine õppivas noorsoos, mis meil palju tugevam (Rootsi õppiva noorsoo karskusliit vähe üle 4000 liik-mega, meil E. noorsoo K.-liit umb 7000 liikmega). Organiseeritud karsklaste arv ulatab sääl üle 360 tuhande. Liikumist juhib mitu ülemaalist organisatsiooni. Tugevamad neist on Goodtemplarite ordu üle 200 tuhande liikmega, Sinine lint üle 60 tuh. l. ja Rahvuslik templi ordu üle 50 tuh. l. Pääle nende on olemas veel terve rida eriorganisatsioon-e, kellede ligete arv kõigub 2—10 tuhande vahel. Neist võiks nimetada neid, mis meil puuduvad, nagu karskete mootori-juhtide liit, arstide karskusliit, politsei-

nikkude karskusliit, tollipersonaali karskusliit.

Karskuskeskorganisatsioonid on omavahel liitunud mitmesse sihtliitu. Nii on olemas Karskusõpetuse liit, mis korraldab teaduslikke karskusloenguid ja kursusi ja annab välja teaduslikku karskusajakirja, Keeluseadussõprade liit, mis põhimõtteliselt alkoholi- ja karskuspoliitika tegutseb, Rootsi karskusorg-ide esinduskogu ja selle juure kuuluv informatsiooni büroo. On olemas, veel ka kristlik ja naiste karskusliit.

Karskusorganisatsioonide tegevus on väga intensiivne ja kavakindel. Kohalikud organisatsioonid määravad oma tegevuskava iga veerandaasta kohta kindlaks, ette nähes ka kuupäevad ja koosolekute ning muude ettevõtete kava. Igal veerandaastal ilmub programmiraamat, kus kõigi teatud ringkonnas (maakonnas) olevate org-ide programmid sees. Pääle oma otsekohese karskustegevuse tegutsevad rootsi karskusorg-id õige intensiivselt vabahari-

dustöö alal, põhimõtteliselt õpiringide kujul. Karskusorg-ide õpiringide arv ulatab ligi 3000 üle 30.000 liikmega. Õpiringide jaoks ilmub mitu ajakirja ja antakse välja kavasid ja käsiraamatuid. Karskusajakirju ja -ajalehti ilmub Rootsis 40 umb. 100 tuhande eks. levikuga. Noorsootöö on organiseeritud karskusorg-ide laste- ja noorsoo osakondade näol, mis õige perekad. Omad ajakirjad endastmõistetavalt.

Joomahaigete arstimine on Rootsis vastava seadusega sunduslikuks tehtud. On mitu riiklikku alkohoolikute haigemaja ja paranduskodu.

Alkoholismivastast võitlust toetab riik Rootsis üle miljoni krooniga aastas, mis on Eestis antavast riiklikust toetusest suhteliseltki umbes 20 korda suurem.

See oleks mingi üldjooneline pilt rootsi karskusliikumisest. Kahjuks ei luba ruum tungida üksikasjusse, mis küsimust oleksid elustand. Õppida on meil aga Rootsist karskustöö alal palju.

Mida meil tarvis oleks.

Inimesi, kes tahavad olla õiglased.

Inimesi, kes ei lausu ainustki sõna, mille eest nad ei või vastutada.

Inimesi, kes oskavad otsustada, mis on käperdamine ja mis töö (eriti poliitikas).

Inimesi, kes vähe loodavad ja palju teha tahavad.

Inimesi, kes valmis on puhtsüdamlikeks rumalusiks ent ka korralikuks meelsuseks.

Inimesi, kes vastutust ei veereta teiste pääle, kui nad ise pole endi kohuseid täitnud.

*Inimesi, kes igale meeolule vastu seista suudavad ega end kunagi lase joo-
vastada sõnadest.*

Inimesi, täis rahu ja armastust, kes veel usaldada ja endast anda võivad.

Aga ka inimesi kel julgust on keelata säääl, kus nad ei või lubada.

Inimesi, kelle teod on suuremad, kui nende sõnad.

Inimesi, kes põhimõtteliselt ei sega end mingisse üldisse lärmitsemisse.

Enne kõike: inimesi, kes ei andu mugavusile.

*Julgeid, kaineid inimesi, kes suudavad pidada endi kurssi, elada ilma soosin-
guta ja on küllalt tugevad, et töötada tulevikule, mitte ainult tänapäevale.*

Ajak. „Junge Menschen“.

Tüürimeeste vahetusel.

„Kevadiku“ senine tegevtoimetaja prl. Eva Pedriks sündus käesoleval sügisel Võrru — seminari emakeele õpetajaks. Kuna tal lüdu keskkohast eemal olles raske oleks aja-

kirja edasi toimetada, keeldus ta sellelt kohalt — meie kõigi, niihästi ajakirja väljaandja kui ka lugejate suureks kurvastuseks. Preili Pedriks on „Kevadikku“ toimetand peaaegu algusest

saadik, seejuures üles näidates nii suurt hoolt ja asjatundmist, et „Kev.“ tema toimetusel on muutunud üheks paremaist ja levinenumaist noorsoajakirjast, mis Eestis kunagi ilmud. Juba keskkoolipõlves noorsooliikumisest osa võttes ja oma kooli käsikirjalist ajakirja toimetades, ülikoolis aga kunsti- ja kirjandusajalugu õppides ning kirjandusalal ise loovalt tegutsedes oli ta otsekui loodud sarnase noorsoo enesekasvatuseajakirja toimetajaks, nagu seda on „Kevadik“.

Preili Eva Pedriksile tehtud töö eest südamest tänuõnne olles ja temale ta uuel tegevusalal parimat edu soovides hellitame lootust, et saatus kunagi „Kevadiku“ ja preili Pedriksi ometi veel ühte viib.

„Kevadiku“ edasitoimetamise on liidu juhatusel palvel oma päale võtnud liidu pääsekret. hr. A. Küng.

Ent „Kevadikku“ on taband veel teinegi

õnnetus. Ka senine vastutav toimetaja, kutse-õnne mag. Hans Roos on siirdunud uuele kohale — gümnaasiumidirektoriks Tallinna, mispärast temagi end palub vabastada omist kohustusist „Kevadiku“ vastu. Kõik, kes hr. Roosi tunnevad, on veendunud, et temagi asemelle on noortele vastutavaks nõuandjaks vaevalt sobivamat isikut leida. Ka temale on noorsoo karskustliit lahke abi eest väga tänulik ning loodab, teda ta uuel kohal õnnitelles, et „Kevadik“ edaspidigi tema tähelepanupiirkonda jääb. Uueks vastut. toimetajaks on liidu juhatus palund ülikooli õppeülesannetäitja filosoofia magistri Alfred Koorti, kes oli vastut. toimetajaks juba 1924. a., lahkudes omalt kohalt väljamaale õpinguid jätkama minnes.

Toimetuse kolleegiumi liikmeks on liidu juhatus palund H. Rinki ja A. Küngi (siirdub tegevtoimetajaks) asemelle hr. Ilmar Tõnissoni ja prl. Lucie Kodrese.

A. KALLITS.

Sedelite meetod.

Sissevaade.

See kirjutis tahab vastata järgmisele, igale kooli-poisile ja „latskesele“ tähtsale probleemile: „kuidas kergendada ja kiirendada faktide määllujäämist?“

„De bello Gallici“ lühidusega astub küpsemate noorte ette lihtne mäallutehniline seadeldus. Tema lõpp-eesmärk on tõsta vaimitist läbilaske võimet. Tahab ühendada Ameerika kiiruse Euroopa põhjalikkusega.

Mis on sedel?

Meie meetodille kõlblik sedel on puhas paberileheke (in 34⁰ või 64⁰), mis saadakse paberipooğna lõikamisest võrdseteks osadeks.

Paber ei tohi olla 1) kare, 2) läikiv, ega 3) läbipaistev (silmaõrvishoidlik seisukoht).

Et sagedase tarvitamise tõttu sedelil ääred ei narmenduks, olgu paber küllalt siitke.

Kuidas täita sedel?

Sedelille kirjutetakse antud tekst selgesti ja suurelt, et lugeda oleks kerge.

Peene kirjaga, tihedasti täidetud sedeli lugemine väsitab, rikub silmi. Pikemaide tekstete ühele sedelile märkida pole soovitav.

Teksti lühidus sunnib tarvitama koonduislikku stiili, telegrammlikku eksaktsust, mille poole alati tuleb püüda. „Sõnanappus annab mõtteavaruse“, ütleb Jean Paul.

Võib tarvitada värvilist, mitmevärvilisi sedeleid.

Küsimus — vastus.

Läbi töötades kirjandust (õppides) tuleb paratamatult meeledada sündmusi, nimesid, põhimõtteid, arvulisi andmeid j. m.

Paljud kriipsutavad raamatus alla tähtsamad read lubades omistada neile teisel lugemisel erilist tähelepanu.

Näiteks tõmmatakse jooned alla ridadelle ajaloo raamatus:

1) Inglismaal, 1831 a. kevadel, esines John Russel mõõduka reformi kavaga.

Ja hügieeni raamatus: 2) inimese kehas on 59% vett.

Allakriipsutamise asemel kirjutab me: todi kasutaja üksiku teate sedelile ühele poole küsimuse ja teisesele poole vastuse.

Meie näited asenduvad sedelitele nii: 1) küsimuse poolel: kunas esines John Russel mõõduka reformi kavaga? Vastuse poolel: 1831 a. kevadel. 2) palju on inimese kehas vett? Vastuse poolel: 59%.

Õppimine toimub nii: õppijal on käes pakk sedeleid, mis täidetud eeltoodud viisil. Vaatab küsimuse ja teiselt poolt vastuse ja nii viib sedeleid paki eest taha. Nõnda lehitsetes pole varsti enam vajaagi vaadata vastuseid — need on meeledstund.

Eriti tulus ja edasiviiv on sel teel sõnu õppida*).

Antud aine sedelid jaotetakse soovi korral kolme eripakki, päälkirjega: 1) nõrk, 2) rahuldav, 3) hääl.

Jaotuse alus: 1) nõrk — teadmata, veel meeled jäämata andmed, 2) rahuldav — meeledstund ja 3) mällu täiesti kinnitund andmed.

Ühte pakki lehitsetakse kuni temast saab sedeleid üle kanda kõrgemasse järku (nõrgast rahuldavasse).

* keskkooli ulatuses tarvisminevat 600—700 sõna saab täiesti ära õppida 15—20 päevaga

„Rahuldava“ pakki kontrollitakse 2—3 päeva järele ja viiakse sedeleid „hääde“ või ununud sedeleid „nõrkade“ pakki.

Sedelite meetodil õppides alaliselt 1) küsime ennast, seega 2) oleme otsekui eksamil, õpetaja ees.

NB! Sedeleid lugeda tuleb valju häälega*).

On aine ekstrakt sedelite meetodiga omandet, siis tehakse katsumine. Selleks küsitakse eneselt kogu aine läbi. Et küsimused rist-rästi, ootamatult üksteisele järgneksid, nagu tavaliselt eksamil, selleks segatakse sedelid hästi ära, nagu tehakse mängukaartidega.

Hoiatus! Kui aine alles õppimise staadiumis, ei tule segada sedeleid, sest see raskendab tarviliste assotsiatsioonide ja loogiliste sidemete tekkimist.

Võib sedeli nurgale tähendada raamatu lehekülje number, millelt tekst võetud: See kergendab sedeleid hoida järjekorras.

„Küsimus — vastuse“ printsiipi saab igauks vabalt varieerida. Võidakse ainepakki jaotada isegi viide eripakki, kui aine tuleb omandada eriti täpsalt peensustega.

Lõpuks, peab 1) olema tähelepanuga asja juures, 2) mitte liiga palju ühte ja sama kordama, 3) mitte ruttama.

Sedelite meetodi paremused raamatust lugemise ees: 1) andmed meelestuvad kergema vaevaga — juba sedelile teksti kirjutades jääb see osalt meelde (tegevuses liigutusmälu), siis esitatakse tekst silmadelle (nägemine), siis hääldetakse tema (liigutusmälu) ja ühtlasi kuulatakse (kuulmine). Seega on tekst pakutud võimalikult paljudelle meeltele (Comeniuse kuldne reegel).

Teine paremus seisab selles, et alaliselt küsime eneselt, alles siis, kui ei tea, vaatame järele. Mida peast teame vastata, seda teame ka kindlasti: „Küsimus — vastuse“ printsiip ei arenda muidugi lugemist, teda tarvitatakse ainult tähtsate andmete päheõppimisel, kuna teateid, mis ei vääri väljakirjutamist ega esiletõstmist, loetakse raamatust.

„Küsimus — vastuse“ printsiip on sedelite meetodi tähtsam, primäärne osa.

Kuid temale liituvad obligatoorselt muudki printsiibid.

Täiendav märkus: Et pakid lai-ali ei lendleks, selleks köidetakse nad niidiga või spetsiaalse kummi-niidikesega kinni. See märkus maksab kogu sedelite meetodi kohta.

Sedel — sõnastik.

Igauks saab omale odavasti sõnastiku, kirjutades laenatud sõnastiku sedelitele ümber, ühele poole sõnu ühes keeles, teisele poole teises keeles.

Ära kirjutades sõnu jätavad nad jäljed alateadvusse ja võõras keel saab kodusemaks.

Sedel-sõnastik on tegelikult kaks sõnastikku: tarvitseb vaid tema ümber seada alfabeediliselt teise keele järele — saame vastupidise sõnastiku, näiteks eesti-prantsuse sõnastikust, prantsuse — eesti.

Sedelid asendatakse pikka, kitsasse karpi (vt. allpool). Iga alfabeedi tähe algul on väljapaistvam sedel (papist), millel märgitud täht.*)

Pole kahlust, et sedeli liigutamine otsitava sõna vaatamiseks on kergem ja kiirem kui sõnaraamatus lehitsemine.

Märkmed.

Lugedes, liikudes inimeste ridades tekkivad mõtted, kus suhtume nähetesse arvustavalt, võrdlevalt, täiendavalt või muul teel. Järjest siginevaid mõtteid fikseerides, kogutakse tagavaraks andmeid kirjatõiks, teadmiste avardamiseks. Siin on hõlpus tarvitada sedeleid — neid saab pärast soovi järele rühmitada, kuna vihkudega või suuremate paberilehtedega see raskem.

Tsitaatide kogu.

Kogudes raamatutest ja elust tarkade meeste arvamisi kogume: kuldseid teri oma mõtete viljasalve.

Tsitaatide kogu on alati hää materjali ait teaduslikule töötajale ja ka õpilasele, sest teaduslikke esitisi „soolatakse“ tsitaatidega, väljavõtetega teiste tööddest. Tsitaate korraldatakse lõök-märgusõnade järele alfabeediliselt tsitaatide koguks.

Lühemaid tsitaate võib kanda sedelitele ja need korraldada ülaltoodud viisil.

Tegevus ja kavatsused.

Alati teada, mida võib, mida saab ja mida peab tegema. Alaliselt meele pidada, et iga moment on kallid, ei kordu. Alati ette kavatseda. Alati kavatsused teostada. Alaliselt end korraldada.

Selleks tuleb tekkind ideid ja mõtteid jalamaid üles tähendada, muidu ununevad nad kui uned.

Sedelitele märkida — pärast hõlpus leida — vaid sorida neid, et jälle oma kohustused ning ülesanded tagasi kutsuda teadvusse.

Näit: kiri Aarni Virtaselle, kirjandust teatava küsimuse kohta hankida, paberit osta, jne. jne.

Nii pole igav kunagi! Olete alati saavutusriikas! „Tegevus ja kavatsused“ moodustavad erilise sedelipaki teie töölaual.

Vähemalt hommikul ja õhtul lehitsete seda pakki ja täiendate uute sedelitega — uute kavatsustega ja võtate ära täidetud tegevuse sedelid.

*) Üldse tuleks õppida valju häälega.

*) Nagu lugejakaartide kastidel raamatukogudes.

Sedel — päevaraamat.

Päevaraamatute pidamine aitab kaasa enese tundmaõppimisele ja parandamisele.

Sedel-päevaraamatul on tavalise ees see paremus, et teda võib kirjutada igal pool, lihtsalt märgitakse asi sedelile — kus vaba silmapilk tühjalts kasutamata seisab (rongil, laeval, teatris j. m.) — kodus korraldatakse sedelid vastava päeva alla, ja päevased tähendused — värskelt fikseeritud just vastavate sündmuste puhul ja selle tõttu elavad — on kirjutet, selle asemel, et õhtul või järgmise hommikul olnut järele kirjutades raisata $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ tundi, rohkemgi muuks kasulikkude aega.

Aega kokku hoides pikendame elu.

Sedel — kõnelus.

Oletame: Olete suures rahvahulgas, soovite sõbraga mõne intiimsema, omavahe- lise kavatsuse, arvamise vahetada, päält- kuulajad ümber, kas lähete kõrvale? Ei, lihtsamini: ulatate female sedeli päälekir- jutet saladusega.

Sõber kirjutab teile oma arvamise vastu. Eriti juhtub seda vaidluskoo- solekutel, kus vaidlejate „ühine väerind“ saab sedeleid ringkirjaliselt vahetades jalamaid ühiseid seisukohti võtta ja salateateid va- hetada, mida vastased ei pea teada saama.

Sedel — ettekanne.

Tähtis uuendus! Selle asemel, et re- fereerida, kõnet pidada suurtelet lehtedelt, refereeritakse, kõneldakse se- delitel. Sedelitele märgitakse kõige olulisem — seega on sedel-ettekanne pea täiesti vabas, loomulikus kõnes, mitte maha lugemine.

Muidki paremusi, nagu see, et eespa- berid (sedelid) on hästi väiksed jne.

Alfabeet.

Üks sedeli meetodi puude on sedelite segimine, eriti kui neid palju.

Selle vastu on alfabeet.

Meie meetod kasutab alfabeeti mõnelgi puhul: 1) loomulikult sõnastikus, 2) tsitaatide kogus, 3) aadresside, teadete pakkides.

Märksõna tähendatakse sedeli üle- mi- sele nurgale.

Märkmeid, tegevust ja kavatsusi ei saa nii korradada, neid peab eripakkidesse

koondama aine sisu järele. Pakid võib küll alfabeediliselt järjestada.

Sedelikarbid — aega võita.

Sageli tarvitetavaid sedeleid (teated, tegevuskavatsused, sõnastiku sedelid) on tülikas pakkidesse kõita — lahti ja uuesti kinni sidumine raiskab igal puhul, kas või ainsa sedeli väljavõtmisel, 10—15 sekundit — see on aga suur ajakulu sääraselle tühi- selle toimingulle.

1) Sedelid peavad seisma koos ainete ja tarviduse järele, 2) üksiku sedeli leidmine olgu hõlpus.

Selleks asetatakse pakid lahtiselt püsti, servade pääle seisma vastava suurusega sedelikarpidesse. Sedelikarbi äär on vähemalt sedeli poole kõrguseni, kuna karbi laius ei pruugi sedelist üle 4—5 mm. olla.

Tarvitamisest mõneks ajaks kõrvale jäänud pakid pannakse kinnisesse karpi või sahtlisse tülist ära. Koide vastu mõjub jaapani pulber „Destroyer“ (katol), karp 40 senti.

Meetodi omadused.

Need on ümber haaratud hõredates joontes ja vajavad sügavamat psühholoogi- list ja pedagoogilist väärtushinnangut, mida ei võimalda ruum ega meetodi värskus.

1) Küsimus — vastuse printsiibil on hõlpus memoreerida rohkem fakte.

2) Aine tähtsamad teated, mis laiail sadadel lehekülgedel sageli kuni 5—8 raamatus, on sedelipakkides kõik üheskoos.

3) Kerge meelde tuletada ununenut. Teatud ainevalla oluliseimaid küsimusi saab paarikümne minuti jooksul teadvusse tagasi kutsuda.

4) Võimalik kiiresti andmeid leida, 5) arendab mehhaanilist mälu kvantumilt ja kvaliteedilt, 6) võimaldab juhtida mõtteid ja tundeid soovitavas suunas, kui aga vastavasse pakki süveneme, 7) süstematiseerib vaimlist elu ja selle tõttu tõstab tema pro- duktiivsust, 8) toetab ka neid pähe õppi- mises, kelle individuaalne dispositsioon me- moreerimiseks pole kuigi avar 9) annab statistilise ülevaate isiku teadmistest. Olles teatud aine omandand, kirjutame pakile küsimuste arvu. Kahe aastaga võib koguneda kümneid tuhandeid uusi meelde jäänd teateid. Kordamist ei tohi unustada siingi. 10) Avab mitmesuguseid huvitavaid võima- lusi vaatlemiseks.

A. KÜNG.

Kuidas mõnel pool noorsooliikumisest aru saadaakse.

(R. Rohti „See millest avalikult ei räägita“ puhul).

Juba aegsasti võisime möödund keva- del lugeda ajalehtede kuulutus- ja teksti- veergudel elteateid Rohti ilmuvast suur-

teosest kus muude meie seltskonna pahede hulgas ka noorsooliikumine oma osa saavat. See teos on nüüd siis ilmunud „See millest

avalikult ei räägita" tõmbava ja saladusliku päälkirja all, ning ahvatleva illustratsiooni kaanel olles. Riia „Segodnjas“ on pr. E. Grigorjeva selle teose juba epookisünnitavaks eesti kirjanduses tunnistanud, ainult eesti omad kirjanikud ja arvustajad millegi pärast muigavad fast kõneldes (vt. näit. „Looming“ № 5 — 1928 a.) Oh neid kadedaid küll! Kuna ses teoses tõepoolest kõnet on noorsooliikumisest ning kuna noorsooliikumise negatsioon sünnib teose positiivsemate tegelaste — näilikult autori ideede kandjate — suu läbi, siis pole üle-arune ka „Kevadikus“ kui n.- liikumisega tegelevas ajakirjas veidi pikemalt peatuda selle teose juures.

Roht keda tunneme häana meeolude ja looduse kirjeldajana „Siluetid ja dekoratsioonides“, „Hing ja verest“ ning „Kurgsoost“, millised teosed on ta senise lainelise toodangu haripunktid, on oma viimase teosega korduva näite andnud vähesest eneskriitikast. Roht on 'aas Tatriku alevi ja Kõrreküla juttude följetoonilise ja ebamaitsetava tasapinnani lasknud.

Psühholoogilist usutavust mida nõuame realistlikult teoselt, siin ei ole. Teose tegelased Põldsaar, dr. Varep, Elfi liiguvad autori traaditõmmete järele, ilma et autor suudaks nende toiminguid ning nende 180° pöörded meile usutavaks teha, marionettidena. Näit. võib mainida Põldsaare abiellumist Elfiga ning dr. Varep'i „haledat ja südantliigutatavat langemist“ ja surma. Asjata ootame autorilt tegelaste hingeelu analüüsi ning sündmuste lahtirullumist sisetemiste loogiliste seaduste järele, milliseid oma tegelastega kaasaelav kunstnik intuiitvuse tabab. Siin on vaid protokollilist faktide loetelu. Stiil on „Selles millest . . .“ šokeeriv, maitsetustega üle külvatud.

Roht on ses teoses maailmaparandaja. Ta kangelmane Põldsaar tahab olla teiseks Brandiksi, sirgjooneliseks võitlejaks tõe ja õiguse eest. Kuid autori armust on ta liigselt varustatud Don Kihhoti joontega, selleks, et me teda võtaksime tõsiselt.

Ei saa salata meie ühiskondlikus korras on palju puudusi, meie seltskonnale võib ette heita nii mõndagi, näit. vastufustundeta elulõbude nautimist, alkoholismi. Veel resoluutsemalt kui Roht võiks siin väljenduda. Meie parastõjajaeagne tõusikseltskond, kelle püüdeks soe pesa ning võimalikult suur kuupalk, ent suur kuupalk mitte selleks, et võimalduks muretseda raamatukogu, kunstiteoseid, vaid et mõnutseda restoraanis, või imefleda Jaan Jaago muskleid, annaks igatahes seks põhjust. Ent kui Roht sihhib, kirjeldades ses miljöös kasvand noorsugu pahelisena, oma etteheitenoole kooli ja noorsooliikumise pihta, siis eksib ta rängasti.

„Kõik see n. n. noorsooliikumine on moodsa vaimu ilma valesamm, modern eksperiment, mis peab kaduma, kuid enne

seda kihvtitab ja rikub ta tuhandeid noori inimesi ja inimesid üldse. Noorsugu selle asemel, et ainult õppida ja valmistada küpse elu jaoks, raiskab oma noort jõudu mingis moodsas isetegevuses (harvendus Rohti) mis juhib ainult vale sammudele nii vaimliselt kui ka kehaliselt.“ See on näilikult Rohti credo väljendat usuoõpetaja suu läbi. Ning teisal lausub Põldsaar „Rääkimata milliseid valeideid, valesamme, vigu võib noorsugu iseseisvalt teotesdes elusse kaasa viia just praegusel ajal . . .“

Aukartust! On ilmund uus ning suurim kõigist noorsoo psühholoogidest ning pedagoogidest, Richard Roht. Kõik moodsate pedagoogide püüded töökooli, õpilaste isetegevuse, isegi omavalitsuse poole koolis, kõik need Wynekenid, Føersterid j. t. oma noorsooliikumist pooldavate seisukohtadega on nullid. Roht teab kaljukindlalt, et noorsooliikumine on süüdi selles, et noored (resp. õpilased) jälgendavad vanu (resp. seltskonda) nende pahedes.

„Rääkimata milliseid valeideid“ . . . Ja, kui elureformi tahet, kui tahet oma elu korraldada paremini, kui vanad (kelle pahesid ju Rohtgi piitsutab), kui tahet kõige õilsa ja vaimse järele mis moodustab noorsooliikumise tuuma, nimetada valeideiks siis ei maksa ju vaielda. Kuid nähtavasti pole Roht lihtsalt tuffav noorsooliikumise olemusega; sellest need teenimatud etteheited.

„Noorsooliikumine on väljakutseks kõikidele tsivilisatsiooni pahedele, kui sügavale juurdunud nad ka poleks“ lausub inglise noorsooliikumise juht Harold F. Bing. Tõsi küll, meie noorsooliikumine on sellest üldsihist vähe püüdnud ja saand teostada, kuid sarnaseniagi, nagu eksisteerib ta meil, koolitööd täiendava liikumisena, kirjandus, karskus, spordi, male j. t. ringidega, on tal oma ülesanne täita.

Ning kui konkreetset küsida, kust ringkonnast on pärit need Rohti kirjeldet noored pummlerid ja elupõletajad, siis leiame, et need nende hulgast küll pole kes tegutsevad noorsooorganisatsioonides, nii karskus, kirjandus, spordi, j. t. sektsioones, vaid nende hulgast keda sarnased asjad, millega tegutseb noorsooliikumine, ei huvita, kes õpivad vaid omad ülesantud tunnid, muu aja aga pühendavad elumaitsemiselle.

Tõsisem on juba etteheide noorsooliikumisele, et ta raiskab jõude. Ent pigemini „raisaku“ noored juba energiat (mis tavalikult noortel üksi koolitööle ära ei kulu ja mis tahab „raiskamist“) noorsooliikumisele — mis neile omefigi midagi positiivset annab, kui pummelustele, kuhu nad kalduksid, kui neid pole sidumas mingi lemmikhuvi, millel püsida aitab vastav noorsooorganisatsioon.

HAIID RAAMATUID

Tulirynd. I. Kirjastusühisus „Tulirynd“ Tallinn. 1927. 88. lhk. Hind 1 kr. 50 s.

Dünamis. I. Mõtteid võitlevast vabariigist. K./Ü. „Loodus“ Tartus 1928. 172 lhk. Hind 3. kr. 80 s.

Teatavasti oli Kult. Noorpõlve Koondisel kavatsus 1926. a. ilmud ajak. „Uudismaa“ jätkuna välja anda uut suuremat ja laiaulatuslikumat radikaalselt mõtleva noorema intelligentsi ajakirja. Juba nimigi oli leitud („Tuliretk“) ja toimetaja valmis (N. Andresen). Mitmesugustel sisemistel põhjustel jäi see kavatsus aga teostamata ning selle asemel ilmus koguteos „Tulirynd“ I. Mõni kuu hiljem kerkis ajak. mõte uuesti üles. Seekord pidi saama nimeks „Dünamis“ ja toimetajaks mag. A. Anni, ent jällegi oli saatuse tahtmine sarnane, et K. N. K. ajakirja asemel ilmus erainitsiatiiviline koguteos — „Dünamis“ I. Kuna kummagi koguteose „põhihielid“ üksteisest mitmeti erinevad, tuleb vist nende taga seisvate ringkondade koondamise mõtet ühise ajakirja ümber esialgu pidada lootusetuks ja jääda ootama, et kumbki suund omi otsinguid jätkaks järgmistes koguteostes, milliseid lubab oodata kummagi nime taga seisev „I“.

Mida pakuvad meile siis kummagi kõnealoleva suuna esikväljaandend?

Peab ütleva, et „Tulirynd“ profiil meile jääb võrdlemisi ähmaseks, vähemalt esimeses vihus. Siin esineb kõrvuti kaks üsna vastakat ilmavaadet: ühelt poolt Henri Barbusse'i ja ta jünger N. Andreseni uusmarkistlik kollektivism, (või sündikalism sõna laiemas mõttes), teiselt poolt vene naroodnikuid (A. Herzen, P. Lavrov, N. K. Mihhailovski j.t.) mõjutet K. Freibergi individualism. Kuigi siin vastolud vahest ehk vähe pehmemad, kui enne-revoluts. Venemaal üksteisega sõjajalal seisnud sotsiaaldemokraatidel ja sotsialistidel-revolutsionääridel, on ometi küsitav, kas paljas revolutsioonilise klassivõitluse rõhutamise, mis neid mõlemaid seob, suudab neid pikemaks ajaks koos hoida, ehk kui, siis vist küll pääasjalikult tänu ühiselle vastasrinnale ja meie olude kitsuselle, mis sageli vastu tahtmist üsna erinevad vaated pressib ühiste kaante vahele.

Kui „Tuliryndas“ võrdlemisi palju on välismaist kaastööd, nii et meie noorpõlve

ilmavaate analüüsimine ja suunamine jääb võrdlemisi tahaplaanile, siis „Dünamis“ kogu aeg keerleb meie koduste olude ümber ja püüab neist lähtudes tuletada mitmesuguseid ilmavaatelisti järeldusi¹⁾. Dünamistide käsitusviis ja küsimusisises suhtumine on vaidlematult sügavam tuliründlaste, võiks öelda üldse enamiku meie seniste kultuurideoloogide omast. Harva näit. oleme lugend nii põhjalikku ja asjalikku poliitil. probleemide harutelu, kui P. Treiberi „Demokraatia tulevikust.“ „Kev.“ lugejaid võiks enim huvitada Aug. Anni artikkel „Kas meie elutunne degenerereerub“, kus elureformi ja isegi otsekohese karskuse tarve on leidnud väga veenva põhjenduse. Edasi peatutakse pikemalt sotsialismi ja klassivõitluse probleemi juures (Filoloog artiklis „Võhiku mõtteid“), kõneldakse meie kirjanduslikust tänapäevast (A. Kivikas), vaadeldakse usu-elu iseseisvas Eestis (O. Loorits) jne.

Kuigi võib nõus olla nendega, kes „Dünamist“ peavad üheks jõulisemaks ja positiivsemaks raamatuks, mis Eestis viimasel ajal üldse ilmud (mis seda ägedamalt sunnib protesteerima ja põlgust avaldama ühe päevalehe poolt telgitagustel põhjustel ettevõtetud kallaletungile), ei saa ometi salata, et siingi on veel palju iseendale vastukäivat, pooliklikku, udust.

Mõlemaid kõnealolevaid koguteoseid tuleb võtta, kui otsijate eneseväljendusi (välja arvatud mõned kirjutised), mis vist ei tahagi olla mingi lõpliku töö kuulutajaiks. Sarnastena võib neid julgesti soovitada kõigile neile noorile (eeskätt vanematele keskkooliõpilastele), kes vähegi huvi tunnevad meie haritlaskonda ärkvelhoidvate probleemide vastu. Võib kindel olla, et iga lugeja nende üle intensiivsemalt kaasa mõtlema hakkab ja seega omalgi poolt nende lahendamisest osa võtab.

1) Dünamistide, eriti A. Anni, õpiisadena võiks mainida saksa moodsaid ilmavaatepsükolooge (E. Sprangeri, W. Diltheyd) ja neist mõjutet vaba-saksa noorsooliikumist. Nii siis on kõik kolm suurt kultuuri-ilmu (prantsuse, vene ja saksa) leidnud eestigi noorpõlves omajagu vastukaja. Ka inglise vaimul ei puudu oma tõlgitseja — dünamisti A. Orase näol.

NOORSOO TÖÖMAILT

Karskusküsimus üleilmlisel noorsookongressil.

Nagu „Kev.“ lugejail läind kevadistest numbritest teada, peeti möödunud suvel Hollandis (Omneni linnakeses) esimene üleilmline noorsoo kongress. Sellel kongressil oli edustet 31 maad 461 edustajaga (Eesti oli kahjuks edustamata!). Kongressi käigu juures peatume pikemalt järgmises n-ris, siinkohal valgustame ainult ta suhet karskusküsimusele, mis nagu juba ette arvata oli, kongressil elavaks kõneaineks oli. Eriti agarad olid sel alal Ameerika ja Prantsusmaa edustajad. Ameerika edust. rõhutas, et keeluseadusest on eriti töörahval olnud palju kasu ja kui noorpõlv satub keeluseaduse vastaste mõju alla, siis ainult seepärast, et ta omil silmil pole näind alkoholineeduse tagajärgi. Niihästi usukui kasvatusküsimuste sektsioonis rõhufeti, et kool ja kirik peavad toetama karskuskõnet.

Prantsuse delegatsiooni juhi algatusel esitas kasvatusküsimuste sektsioon kongressi üldistungile järgmise resolutsiooni, mis sääl ka vastu võeti:

„Esimenes üleilmlisest noorsoo rahukongressist osavõtjad peavad üksikisikut ja rahvaste kõlblise ning sotsiaalse kasvatusedu eelduseks ja püsiva maailmarahu saavutamise seisukohalt vältimatuks, et alkoholism tembeldeitaks üleilmiseks hädaohuks ja kutsub seepärast üles võimsalt tegutsema karskuse häälks — ühtlasi nõudes rahvasteliidult eri büroo ellukutsumist selle asja ajamiseks.“

Kui meelde tuletada, et Prantsusmaa on üks alkoholiseeritumaid mäd, siis on eriti rõõmustav tõdeda, et ülalloodud resolutsiooni initsiatiiv kuulub just selle maa noorsoo edustajaille, mis näitab, et prantsuse noorsugu läheb teist rada, kui ta elkäjjad.

Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu 26. aasta — ja suvikoosolek.

peeti 7—11 juunini s. a. Savonlinnas. Neljapä. reedel, enne koosolekuid peeti mängukursused, millest osa võttis umb. 70 huvit-

osalist. Päril koosolekute päevad olid laup. ja pühapäev, mis ajaks oli kokku tulnud üle 300 noorkarsklase üle maa.

Suvikonverentsi avas kohaliku lütseumi karskusühingu esimees K. Helasvuo tervitus kõnega. Avakoosolek oli läbi põimit muusikaliste ettekannete ja deklamatsioonega, mis löid sooja meeleolu. Pikemalt kõneles Dr. K. Kauppi teemil: „Nüüdisaja elu ja jõudude kasutamine.“ Kõne juhtmõte oli, et jõude peab kasutama sihipäraselt ja säästlikult. Alkohol on aga suurim vaimliste ja aineliste jõudude kulutaja ja vaenlane. Sellep. hoidub tast iga teadlik ühiskonna liige, kaiststes sellega oma rahva jõude tühja kadumast.

Õhtul oli seltsimaja saalis tutvumisõhtu, mille kava moodustasid kirjanduslikud ja muusikalised ettekanded ja mag. A. Turja kõne: „Kuidas korraldan parimini oma kooliõpingud.“

Pühapäeva eeskava algas jumalateenistusega millele järgnesid koosolekud ja spordivõistlused. Kl. 18 mindi Olavi kindlusse, millega tutvuti lektor E. Kärki juhatusel. Taas kogudes kindluse õuele algas lõpp-eeskava, mille moodustasid keskkoolide ühendet laulukoori ettekanded ja kõned rektor O. Hietalahti'lt noorte karskustööst ja N. Liakka'lt karskustööst üldise haridustöona.

Pühapäeval peeti Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu aastakoosolek. Kassa aruanne, mille järele läind aastal riigi toetust saadi 60.000 (umbes 6000 E. krooni) smk., ja mille lõppsumma oli 94,506 smk. võeti vastu. Aastamaks määrati endine: 1 smk. Koosolekul esitet aastaruandest olgu mainida, et möödunud aastal peeti kõnesid 65, karskuseksameid tehti 800, liidu häälkandjat. „Dohjantähti“ on levind 760 aastakäiku ja et läind aastal kuulus liitu 45 kohalikkude ühingut kokku 6612 üksikliikmaga. Käesoleva aasta algul on peetud juba 51 kõnet ja tehtud 950 karskuseksami.

Järgmiste suvikonverents otsustati pidada Turus.

Aastakoosoleku järgi algas üldkoosolek, mille kavas oli kaks vaidlusküsimust teemidelle: „Kas tuleks S. Ö. N. K.-tarvitu-

sele võtta „maaaline jaotus,“ ja „Õppiva noorsoo karskusühingute tegevuse elustamisest.“ Pidustused õnnestusid üldiselt väga hästi.

IV. Ülemaaline Noorseppade laager

korraldeta käesoleva suve 23. juunist – 4. juulini Tallinna lähedal looduslikult kaunis Lükati orus. Laagri päälikuks oli Tallinna Noorseppade Maleva päälük E. Seiler. Tänu laagri pääliku h-ra Seileri ja Tallinna Noorseppade Maleva vanema h-ra Lellep'i hoolele võib konstateerida laagri hülgavat kordaminekut. Mõödunud laagrist võtsid osa kõik noorseppade Malevad arvult seitse, kokku ligi 200 noorsepaga; arvukamalt olid laagris Tallinna-, Harju-, Sakala- ja Türi malevad. Täie andumuse ja huviga võtsid noorseppad laagri töödest ja võistlustest osa; kuna laagri ajal oli ülemaaline laulupidu, võisid sääl noorseppad edukalt oma aitajat kätt pakkuda, olles kogu laulupeo aja auvahtideks ja korrapidajateks.

Järgmine ülemaaline laager otsusteti korraldada tuleval suvel Pühajärve ümbruses.

Mõödunud noorseppade laagrit külastasid — sõjaminister kindral Reek, kindral Pöder, haridusministeeriumist h-rad Ollik ja Kurvits, kaitseliidu esitajad, paljud sise- ja väljamaa ajakirjanikud j. t. See omalt poolt näitab huvi tekkimist noorseppade liikumise vastu, mida noorseppad ka oma energilise tegevusega tahavad ära teenida.

G. J a g o m ä g i.

Noorsooliikumine ja keskkooli-direktorid.

Läind kevadel peeti Tallinnas Eesti keskkoolijuhatajate ühingu esimest üldkoosolekut, kus teiste keskkooli juhatavate küsimuste kõrval kõneldi ka noorsoo ülemaalistest ettevõtetest. Referent dir. K. Treffner olla „Kasvatuse“ kirjelduse järele tulnud otsusele, et neid ettevõtteid ei tuleks põhimõtteliselt eitada, küll aga nendeks lubade andmist reguleerida ja koolijuhatajate seisukohast olenevaks teha. Läbirääkimistel olla toonitet, et senised õpilaste ettevõtted pole olnud küllalt korralikud ja pole suutnud ka sisult midagi pakkuda, nii et neid pedagoogiliselt küllalt soovitavaks pidada ei saa. Koolinoorsoo keskkooli otse suuremaulatuslikuks teotsemiseks ja tunded, nagu oleks ülemaal. teotsemine temal

ülejäo käiv tehniliselt. Noorte ajak. „Tõusmed“ ei leia ka küllalt tarvitamist.

Vastuvõetud resolutsioonis lausutakse: „Keskkooli õpilaste ülemaali ühiseid ettevõtteid meie kooli praeguste töötamise tingimuste juures ei saja pedagoogiliselt soovitavaks tunnistada.“

Nagu mõõduandvalt poolt kuuleme, on ülaltoodud kõnelused ja resolutsiooni põhjustand eestkätt koolin. keskkooli viimase aja tegevus, kuna noorsoo karskusliidust, kui laiemast org-ist sellel koosolekul üldse ei olla räägitud. Ka skoute ega noorseppi polla selle all mõeldud.

1928 a. liikmeraamat.

Vastutasuks neile E. Noorsoo Karskusliidu üksikliikmeile, kes 1928. a. eest liikmemaksu tašund, saadetakse oktoobri keskpaigas välja „Noorkarsklase laulik“ (teine trükk). Võrreldes lauliku esimese trükiga on lauliku teine trükk huvitavamaks ja täielikumaks kujunend, kuna on välja jäetud esimeses trükis esinevad vähetuntud laulud, asemelle on aga võetud lehekülgede arvu suurendades hulk uusi üldiselt lauldavaid laule.

Noorsookarskustöö õpiring.

Liidu juhatause initsiatiivil on moodustusel liidu juures noorsookarskustöö õpiring, kust osa võtaksid noorsookarskustööst huvitatud ja sellega tegelend üliõpilased ja Tartu keskkoolide vanemate klasside õpilased. Õpiringi juhatajaks on üliõp. F. Olup.

V. noorsoo karskuskongress.

Liidu juhatus on otsustand käesoleva aasta jõuluvaheajal korraldada järjekorralise noorsoo karskuskongressi. Kongressi kohana on senini kõne all olnud mõningad Kesk-Eesti linnad. Ligemalt kongressi kavast ja kohast järgmises „Kevadiku“ numbris.

Pääsekretäri ringreisid.

Ligema kontakti loomiseks liidu liigetega, ja uute karskusringide asutamiseks, kus need puuduvad, külastab liidu pääsekretär üliõp. A. Küng käesoleval semestri järgmiseid kohti.

1. ja 2. okt. — Võru, 3. okt. — Petseri, 4. ja 5. okt. — Valk, 21—25. okt. — Tallinna, 26. okt. — Paldiski, 4.—10. nov. — Tapa, Rakvere, Narva, Väike-Maarja, Jõhvi.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja; mag. phil. Alfred Koort. Tegev toimetuse: Aleksander Küng, L. Kodres, F. Huik, E. Kubjas, I. Tõnisson. Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — iga päev 13—1/2 15 Jakobi t. 8. Toimetuse aadress: Tartu, pstk. 86, telefon 404.